

Február-Böjtelő hava – Télutó – Jégbontó hava- Szarvastor hava

Enged a fagy földről, égről
tűnik a fagy borúja,
hóvirág nyit, a hólétől
megárad a nagy Duna.

(Simon István)

Az egyházi kalendárium szerint a februárban kezdődő vasárnapok már a húsvétra néznek, tehát nem visszafele a karácsonyra. A februári időt azért hívják Februárnak (Halak hava), mivel a februare latin szó „annyit téssen, mint megszentelni, megtisztítani. Az antik Rómában február a decemberi–januári vígságra következő testi-lelki megtisztulás idejének számított. Nevében hordozza az elmúlást és a megtisztulást, ugyanakkor az újjászületésre való felkészülést. Február a magyar hagyományokban is a megtisztulás hónapjának számított. Régi magyar katolikus neve Böjtelő hava. Ez a farsang utáni és húsvét előtti időszakra, a nagyböjt

idejére utal, amelynek kezdete rendszerint ebbe a hónapba esik. A régi székely-magyar naptár Jégbontó havának nevezi. Ismeretes a Télutó megnevezése is, ősaink pedig Szarvastor havának hívták.

Február 2. - Gyertyaszentelő Boldogasszony

Az ünnep a népi hagyományban is élő nevét a gyertyaszentelés szokásáról kapta. A hagyomány szerint azért szentelünk gyertyát ezen a napon, hogy az isteni fény kiáradjon, és eltöltsön bennünket. A nap Mária megtisztulásának ünnepe is, annak emlékére, hogy Mária 40 nappal Jézus születése után a jeruzsálemi templomban hagyományos zsidó módon tisztulási áldozatot mutatott be. Ugyanezen a napon emlékezik az egyház a gyermek Jézus templomi bemutatására is, mivel Mária és József a tisztulási áldozattal egy időben szentelték az Úrnak elsőszülött fiukat.

Régen minden falusi házban volt szentelt gyertya. Használatos volt mennydörgéskor, villámláskor, vihar és jégeső elhárítására. Az épülő ház falába szentelt gyertyát helyeztek, hogy megvédje a házat minden bajtól, elemi csapástól. A gyümölcsfákat megveregették vele, hogy bőségesen teremjenek.

Időjóslás is kapcsolódik ehhez a népszokáshoz:

- Ha gyertyaszentelőkor süt a nap, a tavasz beköszöntére még várni kell.
- Ha ezen a napon a medve kijön a barlangjából, és meglátja az árnyékát (mert süt a nap), akkor visszafordul, mert a tél még legalább negyven napig fog tartani.

Február 3. – Balázs napja

A nap védőszentje, Szent Balázs a kisázsiai Szebaszté püspöke volt a IV. században.

Nevéhez számos csodatétel fűződik. Az egyik legenda szerint megmentett a fulladásos haláltól egy fiút, akinek halszálka akadt a torkán.

Valószínűleg ez a csodája szolgált alapul a Balázs-áldásnak, s hogy a torokfájósok védőszentjévé vált.

Ennek emlékére van a Balázs-áldás vagy balázsolás, amikor a pap két gyertyát tart a hívők álla alá e szavak kíséretében: „Szent Balázs püspök és vértanú közbenjárására szabadítson meg téged Isten a torokbajtól és minden más betegségtől”. Védőszentje továbbá az orvosoknak, takácsoknak, és az állatok oltalmazójaként is tisztelik.

Február 5. - Ágota napja

A néphit szerint gonoszűző hagyománya van e napnak. Ilyenkor körülsöprik a házat, az ólakat, hogy kiűzzék a házi férgeket, bogarakat.

Tiszteletének kezdete halála után egy évvel bontakozott ki, mikor is szülővárosa, Katánia, csodásan megmenekült az Etna kitörésétől: a vértanú sírjáról

elhozott fátyollal vonult a nép a lávafolyam elé, mely február 5-én megállt, és így az Etna nem pusztította el a várost.

Február 6. - Dorottya napja

Időjárásjós-ló-nap. Az Ágotától megszorított időjárást, a hideget Dorottya tágítja, azaz enyhíti.

Legendája szerint egy cézáreai család leánya volt. Szépsége, okossága, alázatossága és szüzi tisztasága közismert volt. A Diocletianus-féle üldözésben Cézareában az elsők között nyerte el a vértanúságot.

Február 10. - Skolasztika napja

Ez a nap Kolos napja, azaz a termőnap. Ezen a napon szedik, gyűjtik az oltóágot s ezzel a gondosan eltett oltóággal oltják majd a gyümölcsfákat gyümölcsoltókor.

Az előrelátó gazdák ekkor választották ki és vágták le a márciusi gyümölcsoltó

Boldogasszony ünnepén felhasznált oltóágot: "Mivel a föld és a növények nedvei olyan megállíthatatlan akarat hatására kezdenek el ilyenkor mozogni, mint a Szent Benedek ikertestvérének, Skolasztikának könnyeit követő eső."

Február 16. - Julianna napja

Julianna ókeresztény vértanú volt. A néphit szerint ettől a naptól az idő melegebbre fordulását várják, de ha mégis havazik, akkor "bolondoznak a Julisok", azaz megrázzák a dunyhájukat.

Február 19. - Zsuzsanna napja

A néphit szerint, ha ezen a napon megszólal a pacsirta, akkor közel a tavasz. Azt is mondják, ha a pacsirta alacsonyan repül, tovább tart még a tél. Kedvező jelnek tekintették, ha csepereg az eresz, mert hitték, akkor jó termés lesz. Jó idő esetén nekifogtak széthordani a trágyát, és a szántó-vető munkák előkészületeit is megkezdték.

Február 24. - Mátyás napja

Ez a nap Mátyás apostol ünnepe. A középkorban a szenteket a rájuk jellemző tárgyakkal ábrázolták, hogy az írástudatlanok is rájuk ismerjenek. Mátyás apostolnak a bárd volt „jelképe”. A néphit szerint Mátyás megkönyörül az embereken, a bárdjával megtöri a jeget és elűzi a hideget. Innen ered a következő népi szólás: "Ha Mátyás jeget talál, akkor töri, ha nem talál, akkor csinál." Az ezen a napon fogott csukát „Mátyás-csukájának” nevezik és egész évben bő fogást ígér.

Juhász Magda:
Levél a mackónak

Egy télen a barna mackó
levelet kapott:
- Jöjj elő a barlangodból,
várjuk a napot.

Másik levél így kérlelte: -
Aludj még mackó,
hógolyózni, korcsolyázni
most igazán jó.

Törte fejét, sóhajtozott, most
mi is legyen,
hogyan ennek a két kérésnek
eleget tegyen.
Kigondolta, és azóta soha
meg nem áll,
barlangjából egész évben ki-
be szaladgál.

Zelk Zoltán:
Hóvirág

Tél eleje, tél közepe:
havas a hegyek teteje,
sehol egy árva virág -
zúzmarás a fán az ág.

Ám télután egy reggelen,
csoda történik a hegyen:
kibújik a hóvirág,
s megrezzen a fán az ág.

Öröm rezzen ágról ágra:
itt a tavasz nemsokára,
kizöldülnek mind a fák -
Isten hozott, hóvirág!

Kányádi Sándor:
Télutó

Enged a Küküllő:
helyen-helyen kásás,
jégtörő csákányát
próbálgatja Mátyás.

Legelőbb a gáton
mélyeszi a jégbe,
pillogatva buggyan
ki a víz a fényre.

Bajszot pödörint egy
tavalyi fűszálból,
óvatos egérként
lesurran a gátról.

Előbb cincogatva,
aztán kacarászva,
zendít a Küküllő
csengő csobogásra.

S mintha valahol már
furulya is szólna:
ébrednek a fűzfák
nagyokat nyújtózva.

Farsang - Vízkeresztől hamvazószerdáig

Az ősi tavaszváró ünnephez sok néphagyomány kapcsolódik. Az idei **farsang január 6-tól március 2-ig**, hamvazószerdáig tart.

A farsangzáró dátuma minden évben változik. Húshagyókedd, mozgó egyházi ünnep. A farsang utolsó napját jelölő húshagyó elnevezés a böjt, a böjti étkezés kezdetét jelenti. Idén átcsúszik a következő hónap

elejére, március 1-jére. Hamvazószerda így, majd március 2-án lesz. Minden évben mozgó dátum ez is, a húsvétot megelőző negyven napos nagyböjt kezdetéig tart.

Miről szólt régen a farsang a magyarság körében?

A farsang a párválasztás időszaka volt, egyben fontos esküvői idő, mivel a húsvéti böjt időszakában már tilos volt esküvőt tartani. A falvakban a legények szervezték a bálokat. A lányok rokonaik közvetítésével bokkrétát

adtak a kiszemelt legénynek, aki a farsang végén (farsangvasárnapkor) nyilvános színvallásként a kalapjára tűzte. A báli szezon és táncmulatság lényege az eljegyzés volt.

A farsang elengedhetetlen kelléke: a farsangi fánk

A farsangi időszak legjellegzetesebb édessége nálunk a farsangi fánk. Legismertebb fajtája a szalagos fánk.

A **farsangi fánk** eredetére többféle történet is létezik.

Egyik történet egy párizsi bálra vezethető vissza, amikor az álruhában táncoló Marie Antoinette megízlelte a mézeskalácsosok által készített egyszerű paraszti fánkot, majd megvette a mézeskalácsos egész kosarát. Elmondatta magának a receptjét is, megtanította rá cukrászát és a fánk a francia királyi udvar ünnepi fogása lett.